

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSAG.

SZERKESZTŐSÉG

hova
a lapba szánt kéziratok
reklamációk
küldendők

Székelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.

Előfizetési pénzek,
Becsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely
Árpád-utca 3

FŐSZERKESZTŐ:
NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.
FELELŐS SZERKESZTŐ:
VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:
Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:
minden vasárnap egy iven.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill

Családi és iskolai nevelés.

Sokszor fölhangzik a panasz, hogy jelen korunkban sok a tudás az elmékben de oly fogyatékos az erkölcsi érzés, oly ingadozó a hit a szívekben. Ismeretes ez a panasz is, hogy a mai gyermek bár okosabb a régénél, de mégsem örvendezhet benne teljesen a szerető szülői szív, mert inkább hajlik a rosszra és hamisságra, mint a jóra és igazra.

A vágy élénken él minden keresztyén szülő keblében, hogy »fiai legyenek olyanok, mint a nevedő plánták gyermek korukban és leányaik, mint a templom köveinek hasonlatosságára szépen kifaragot kövek.« (zsolt 144. 12.) Ám szinte csodálatos, hogy akadnak mégis szülők, kik gyermekeik vallás erkölcsi nevelését számitáson kívül hagyják, avagy világi szorgalmatosságuk miatt nem érkezve rá, azt egyedül a vallás tanítóra bizzák. Ettől aztán igen sokat várnak s csalodván vérmes reménységükben zugolodva emlegetik, hogy a hiba nem bennök hanem abban van. Nem vette fel, mondják ők, — elég lelkiismeretes kicsinyeik gondját. — Lássuk: hol a hiba.«

Nevelés által formáltatik a gyermek-ember valódi emberré, — ezt olvastam valahol. »Minden embernek két nevelésé van: egyik a mit maga ad magának, másik a mit másoktól nyer.« Nős, abban a nevelésben mit másoktól nyerünk, egymást kölcsönösen segí ő, kiegészítő munkásságra vannak hivatva: család és iskola. — Ugytartom hasztalan a jó iskolai erkölcsi nevelés gyermekeink részére, ha alkalmas időben a családban nem fordítottunk rá kellő gondot.

A gyermek lelki élete folytonos gondozást kíván s ez a családnak, jobban mondva: a szü-

lőknek kötelessége mindennek előtt. — Ők vannak legközelebb édes övéikhez midőn azoknak értelmi képességei fokontint fejlődni kezdenek. Őket figyelik ezek leggyakrabban meg, midőn már a látott és hallott dolgokat utánozni képesek. — Minden szépnek, jónak és igaznak magvait tehát a szülői szeretetnek kell elszornia gondosan a gyermekek fogékony lelkébe. Minden megragadó szép példaadással a szülőknek kell előttük első sorban tündökölni.

És vajjon megteszi-e ezt minden szülő? Így szól-e minden apa vagy anya övéihez: »Jertek ide körülöttem gyermekeim s hallgassatok reám, — az Urnak félelmére megtanítalak titeket.« — (Zsolt. 34. 12.) Vajjon elmondhatják-e mindenkor nyugottan a szülők: »Magunkat nektek im például adtuk, hogy minket kövessetek?! . . . A mindennapi élet ellenkező példáit mutatja föl sokszor a szülői eljárásoknak. Látunk szülőket, kik nagyobb gondot fordítanak apró házi állataik nevelésére, mint apró gyermekeik testi és szellemi tehetségeiknek fokozatos fejlesztésére. — Látunk szülőket, kiknek nagy teher gyermekeik sokféle naiv kérdéseire egy-egy jó szót, egy-egy oktató feleletet adni. Nem ritka a számuk azoknak sem, kik valamiből egy kis erkölcsi tanulságot a gyermekkel le nem vonatnak sohasem, egy kis imátságra meg nem tanítják, a »szabad«-ot és »nem szabad«-ot vele helyesen meg nem értetik. Hát a házi példaadásban miként járnak elől? Ugy mint a mesebeli vén rák: »Eléfelé menni tanította fiait s jó maga akkor is hátrafelé ment.« — Lehet-e szabad-e várni, hogy a családi nevelők által így gondozott gyermekek lelkében az iskolai nevelők megszilárdíthassák sőt állandóvá tethessék a jó iránti buzgóságot? . . . Nem!

Elhibázott alapra kicsoda építhet megingathatatlan falakat? Avagy a legszakavatottabb kerészre is nem vár-e a legnehezebb feladat ott, hol előde nem végzett lelkiismeretes munkát? Mit öntözzön Apollós, hol nem plántált Pál? Vagy ha igen is ezt csak vétkes könnyelműséggel végezte? Szóval család és iskola egymást kiegészítve, segítve tudják a gyermek lelkét kellőleg mivelní, vezetni és jóra irányítani. Ezeknek örökös szeme minduntalan nyitva kell legyen és ha egyiké, — a családé — szundikál, hiába vigyáz ama másiké: az iskoláé! Megkettőztetett fáradsággal sokat elérhet, sok mulasztást helyre pótolhat egy jóakaratu iskolai nevelő, de elparlagozódott lelkü gyermekemberből ő sem formálhat oly ifju-embert, ki belépven az élet iskolájába ott, mint valódi ember, ugy állhasson helyén.

Iskolai év kezdetén gondolkozatok ezek felett, keresztyén szülők!

Mester János.
ev. ref. pap.

Kálvin János tanítása.

A szakramentumokról.

Mindenek előtt azzal kell tisztába jönnünk, hogy mi a szakramentum? — A szakramentum külső jegy, a mi által az Úr, az ő irántunk való jóakarátát szemünk elébe állítja és megpecsételi, a mi gyenge hitünk támogatására. Másként is meg lehet határozni; a mely szerint az »Isten kegyelmének, előttünk külső jegy által nyilvánvalóvá lett, bizonyosága«. Ebből azt is megértjük,

hogy soha sincs szakramentum megelőző ígélet nélkül, sőt inkább mintegy függelékül van ehhez kapcsolva, arra a célra, hogy magát az ígéletet megerősítse és megpecsételje és azt ránk nézve mintegy megbizonyítottabbá tegye oly módon, a mint azt Isten a mi tudatlan eszünkre és érzéki gyengeségünkre nézve szükségesnek látja. Nem azért pedig, hogy talán magát az ígéletet erősítse meg, hanem inkább, hogy minket erősítsen meg abban. Mert hiszen Istennek ígéreteihez való hűsége önmagában elég szilárd és bizonyos és jobb megerősítést úgy sem vehetne sehonnan mint saját magából.

A mi hitünk azonban oly kicsiny és gyenge, hogy ha minden oldalról nem támogatatik és minden módon nem gyámolittatik, mindjárt megrendül, bizonytalanná válik és ingadozik. És a könyörülő Isten, — minthogy mi érzékiek vagyunk, a kik mindig a porban csuszva és az érzéken függve, semmit szellemileg fel nem fogunk, sőt megérteni sem tudunk, — a mi gyarló értelmünkhöz akként alkalmazkodik, hogy ezen érzéki elemek által is magához vezet minket és azt, a mi szellemi, magában az érzéki dologban szemlélteti velünk. Nem mintha az ilyen ajándékok mintegy belerakva volnának azon tárgyak természetébe, melyek a szakramentumba nekünk elibénk adatnak, hanem azért, mivel ezeket Isten e jegyekben jelzette.

A szakramentumok tehát gyakorló eszközök, a melyek Isten ígéje iránt hitünket bizonyosabbá teszik; és mivel érzékiek vagyunk: érzéki dolgok formájában adatnak nekünk, hogy így a mi tunya felfogásunkhoz mértten neveljenek és — mint

TÁRCZA.

A három harang.

Hozzá fogott aztán Szabó uram a nagymunkához, hogy azt a kincset összeremtse. Mindig jó dolgos ember volt, de most kétannyit dolgozott, mint azelőtt.

Ezentul nem vágott a kenyérhez szalonnát, hanem evés idején kiment a kamarába, — ott csüngött egy faszegen az oldalszalonna, — s a kése hegyével kikarczolt a szalonnabőrön egy darabot: no most ennyit ettem volna meg, de nem bántom, hadd maradjon a harangra. Jól esnék, jól esnék, de még majd sokkal jobban esik a remek szép harangszó!

Igy ment ez naponként, míg az egész oldal ki volt karczolászva. Ekkor nagy lelki gyönyörűséggel pedig legeltette rajta szemeit, azután eladta a harang-alapra.

Fejős tehene is volt Szabó uramnak, de annak a tejéből sem evett már meg egy cseppet sem. Eladta mindet. »Édes a tej; de még majd sokkal édesebb lesz annak a három harangnak a szava!«

Igy aztán apránként gyűlögetett, szaporodott

a pénz. Összekerült ezer forint, azután a második, majd a harmadik, negyedik is.

Nagy volt a Szabó uram boldogsága; álmában is mindig harangszót hallott már. De hogy is ne, hiszen immár bizonyos lelkének vágya: szép harangszóval temetik már el!

Végre elérkezett a várva-várt idő, midőn a négyezerkétszáz forint mind egy pénzig együtt volt. Tizenkilenc esztendőig dolgozott és koplalt érte Szabó uram, de hát nem hiányzott belőle egy garas sem.

A harangöntő is elvégezte a maga dolgát s egy délután meg is hozták a harangokat, azután felhúzták a toronyba, valamennyi gyermek mind a kötélbe kapaszkodott, hogy késő vénségükben is eszükbe jusson a nagy esemény.

Szabó Márton uram meg csak nézte, nézte, a mint egyiket a másik után emelik a magasba, de nem szólt egy szót sem, csak a szemeit törülgette, meg olykor-olykor a szivét tapogatta. Olyan különös, nehéz volt most a szive, soha sem érzete még ilyennek. Nyilván a nagy öröm miatt.

Épen szombat délután ment végbe a felhúzás, de az nap nem szólalatták már meg a harangokat. Nem, majd holnap, akkor harangoznak be velük először.

Szabó Márton uram egész éjszaka egy csep-

a gyermeket a nevelők — kézenfogva vezessenek bennünket. Ilyen értelemben nevezi Augustinus a szakramentumot »látható igének«, mert Isten ígéreteit mintegy táblára írva mutatja és rajz alkjában és képben kidomborítva állítja elénk. Lehet még más hasonlatokat is felhozni, a melyek a szakramentumok mivoltát világosabban kitüntetik; például, ha azt mondjuk, hogy azok a mi hitünknek oszlopai. Mert valamiképen az épület, jóllehet a maga fundamentumán áll és azon nyukszik s mégis az aláépített oszlopokon biztosabban áll: úgy a hit is, bár mint fundamentumon az Isten ígésén nyugszik, mégis midőn a szakramentumok hozzájárulnak, azokon, mint valami oszlopokon még szilárdabban áll. — Vagy nevezhetjük tükröknek, a melyekben Isten kegyelmének gazdagsága szemlélhető, a mely ránk bőven kiárad. Mert azokban — mint már mondtuk is — magamagát jelenti ki nekünk az Isten azon mértékben, a minőben a mifelfogóképességünk megismerheti; és az irántunk való jóakarát bizonyítja meg. — Nem helyesen okoskodnak azok sem, kik ebből azt következtetik, hogy a szakramentumok nem Isten kegyelmének bizonyosságai, mivel gyakran istentelenek is veszik, a kik azonban még sem érzik semmivel kegyesebbnek Istent maguk iránt, sőt inkább súlyosabb kárhozatot vonnak magukra. Mert ilyen okoskodással az evangélium sem volna bizonyossága az Isten kegyelmének, mivel azt is sokan hallják és megvetik; és végre maga a Krisztus sem, a kit igen sokan láttak és ismertek, de közülök csak kevesen fogadtak be. — Így tehát bizonyos, hogy az Úr az ő irgalmát és jóakarátának kegyelmét mind az ő szent ígésében,

mind a szakramentumokban nyújtja. Ámde, csak azok fogadják el a kik az ígét is, a szakramentumokat is bizonyos hittel veszik. Epén, mint a Krisztus is mindeneknek üdvösségére küldetett és adatott az Atyától, de nem mindenek ismerték meg és fogadták be. Mikor Augustinus valahol (a János evangéliumához irt magyarázatában) ezt meg akarta magyarázni, így szólt: az ige ereje a szakramentumban nyilvánvalóvá lesz nem az által, hogy hirdetjük, hanem az által, hogy hiszszük. Megállapítottuk tehát, hogy a szakramentumokat Isten arra rendelte, hogy szolgálatára legyenek a mi hitünknek; t. i., hogy azt táplálják, gyakorolják, öregbitsék.

(Folyt. köv.)

A mi pályánk . . .

Szép és magasztos hivatás a mienk,
Magunkkal vive a lángoló szívet,
Mely nem magáért, de közért, népért ég,
Szórva melegét és hintve szét fényét.
Áldozunk akkor, mikor más aluszik,
Adunk akkor is, mikor más alkuszik,
Mert nem magunkért élünk és dolgozunk,
Hanem másokért: ez a hivatásunk.
S a bér, oh! mégis milyen különböző,
Te látod, oh Úr! te mindent ismerő.

Az egyik hever egész napokon át
S dús asztaloknál tölti az éjszakát.
Ruhája selyem, arany-ék a mellén,
Hah! telik neki, mert örökös legény.

pet sem aludt. Hajnalban már ott járkált a templom körül s vágyó szemekkel tekintgetett fel a toronyba.

— Nem soká meghallom már a hangját, nem soká!

Az emberek is apránként kullongani, gyülekezni kezdtek; azok is nehezen várták már a harangszót. Körülvették Szabó uramat. Mindenki szeretett volna a harangok felől bővebben beszélgetni, de Szabó uram nem igen szólt.

Egyszer mondott annyit a körulte lézen-gőknek.

— Atyámiai, nem tudom, hogy birom meg. Nagyon teli van az én szívem örömmel, nagyon . . . De hát elköltözhetem már én is a feleségem után. Nem hiába dolgoztam, fáradtam, koplaltam . . . Mindjárt meghalljuk, mindjárt meghalljuk . . .

S csakugyan a harangozó épen most jött ki a paptól s indult fel a toronyba. Kevély volt most Bürkös Péter szörnyen s rá sem igen nézett a népre.

Egy percz mulva lehallatszott valami halk nesz a toronyból, hogy no, már lógtak, már hozzáfogtak, s látszott is valami mozgás a keskeny ablakon át. Egyszerre aztán csak mélán, felséges komolysággal megkondult a legnagyobb harang:

— Kong-kong-kong.

Szabó Márton uram belekapaszkodott a Tokodi János karjába, a ki épen mellette állott.

— Fogj meg János öcsém, fogj meg!

Az öreg harang kezdő kongásába hamar belevegyült a két másiké is, azután együtt zugott mind a három. De milyen remekül, milyen felségesen!

Szabó Márton mindjobban szoritotta a Tokodi karját, de egyszerre csak hirtelen eleresztette. Sápadt volt az arcza, mint a viasz, a könnyü meg patak módjára ömlött végig rajta.

Oda nézett mereven a torony ablakára, majd két kézzel a szívéhez kapott:

— Oh be szép, . . . Istenem, Istenem, [hála neked, hála! . . .

Azzal megcsuklott a térde Szabó Mártonnak s végig esett a földön.

Felemelték aztán szegény Szabó Mártont, de bizony már abban nem volt élet. Örömeben a szíve szakadt meg.

Szegény, elérte hát nemcsak azt, hogy olyan szép harangszóval temetik el, hanem még nem is soká kellett neki utána várni: ő maga lett a legelső!

Szivós Béla.

Nincsen családja, gyermeket nem nevel,
De a hazától tekintélyt követel.
Itt . . . ott mindenütt »úr« kíván ő lenni,
Elsőség övé, minden más csak semmi.
S halála után jön lapban, távirón:
»Nagy, nagy hagyomány, sok kincs« — a papíron.

A másik pedig szenvedéssel kezdi
S hogy szuró tövis a kezét vérezi,
Feledi könnyen, mert *ideálja*:
A szelid Jézus s jár az ő nyomába.
A mit prédikál peccélti tetteivel
S bár maga *szegény*, gondol a szegénynyel.
Hat, alkot, épít. élete a munka,
Ha kifáradt ma, holnap kezdi újra.
Élte így telik s mint gyertya, ha el ég:
Marad utána: *«egy munkás nemzedék!»*

Ha az Úr ma is előhívna engem,
Hogy válaszszak én: melyik pályát kezdem?
Ujból esdeném: »Uram! hívj szolgádnak
S küldj őrzésére a te nagy nyájadnak!
De egyet esdek: ne adj vagyont, kincset —
Istenem adj, adj nemes, érző szívet!
Mert feled téged, a ki kincset kapott,
Zsarnok az csupán és nem a te *papod*.
De mi, *hivéd* mindég *papok* lészünk,
A szelid Jézus: a mi szent *eszményünk!*«

Demeter Dénes.

Isten igéje.

— Az evangélium terjedése. —

(János jelenések könyve, III. 8.)

»Imé adtam te elődbe egy megnyilt ajtót, melyet senki bé nem zárhat.« E szóval jelképezi a jelenések írója az evangéliomnak feltartóztatlan terjedését.

Valóban senki se tartóztathatja fel Isten igéjének szabad terjedését. Jézus beszédében olyan erő van, a mit senki se nyomhat el. Az akadályoknak hegyei nem tartóztathatják vissza az ő beszédét. Az emberi ellentállás bástyái előbb vagy utóbb összeesnek, ha ő jó s mondja: »Imé az ajtó előtt állok s zörgetek.«

Ez gyönyörűsége vigasztalás az evangéliom szolgáira nézve, a mikor sóhajtással s fájdalommal érezzük azt, hogy mily kicsiny a mi emberi erőnk, milyen nehezen lehet előre haladnunk az Ige terjesztésében s mily kevés a mi munkánknek gyümölcse. Felel az a tudat, hogy magában az Igében rejlik az erő, a mely megedzi a gyenge szolgálakat is.

»Imé adtam te elődbe egy megnyilt ajtót, melyet senki bé nem zárhat.« Ez az ígélet beteljesedett, kezdve az első pünkösdkor egész husz századon keresztül az evangéliom mai felvirágzásáig. — Ebben a munkában az oroszán rész Pál apostolnak jutott, a ki legelőször szorta szét Jézus tudományát a távolabb eső világrészekbe is. Sok, nagyon sok nyilt ajtót adott neki az Ur, sok

keresztyén egyház község megalapítására adott alkalmat, — a mely nyilt ajtót senki bé nem zárhatott. — Istennek e bátor hirnöke terjesztette legnagyobb erélylyel az evangéliomot. Arról volt szó, hogy a keresztyénség csak egy kis napkeleti felekezet legyen, vagy pedig mint világvallás az egész emberiség üdvösségére kiterjeszkedjék.

És miképpen a természetes nap fénye keletről nyugotra terjedve halad előre, úgy Jézus vallása, a világ világossága is keletről nyugotra ment át, hogy Isten országának láthatatlan határait növelje és szélesbitse.

Sokat foglalkozott Pál apostol azzal a gondolattal: Átmenjen vajjon a tengeren a szomszédos világrészekre vagy pedig maradjon Kis-Ázsiának szük határában? A csendes éjjel órában fél álomban megjelent Isten Pál apostol előtt egy maczedoniai férfi alakjában, a ki kiterjesztett kézzel könyörgött az apostol előtt: Jöjj, óh jöjj át a tengeren és segits rajtunk! A pogány világ nagy lelki nyomorusága volt e kérdésben kifejezve. — Jöjj át a tengeren és segits rajtunk, mert itt a vakhit, a babonaság éjszakája uralkodik. — Nem találtuk meg az üdvösséget a sokféle Istenekben. Jöjj át! — hangzott Grönland jégmezein, hangzott Afrika sivár pusztaságain és Amerika rengeteg őserdeiben. — Jöjj át Krisztus szelleme és segits rajtunk, mert elveszünk a lelki sötétségben, a bűn rabszolgaságában. Küldj isteni hirnököket, a kik hatalmas szóval, a szeretetnek beszédével terjesszék az Igét. Oly sok a megnyilt ajtó, — senkise zárja be, bejöhetsz rajta. —

Ez a hívogatás halszik most is ott, a hol sok testi szükség és lelki nyomoruság van. Hangzik a tultömött börtönökből, az elszegényedett községekből, a kenyér nélkül levő családokból. Az éhező anyák könyörgő szeme, az elhagyott gyermekek halvány arca hívja a szeretet vallásának tevékeny apostolait. Azért van a nyomoruságban is áldás, mert ilyenkor keresik az Urat, mert beszéde ilyenkor jobban hat és sok ajtó megnyilik, a hol talán soha se bocsátották be azelőtt az Urat.

Pál apostol utra kelt a hívásra. Nem félt a tenger viharától. A hullámok magasra csapkodtak, de ő nem vesztette el bátorságát. A sas a viharban, a szélvészben is repül. A szél s a fergeteg vas foga nem szakítja le szárnyait. — A szeretet vitte az apostolt s ezért nem félt még a haláltól sem.

Egy kedvező szél megdagasztotta a vitorlákat s gyorsan vitte Istennek kedvelt emberét. Még ő vigasztalta a hajon levőket: Ne féljete, kedves barátaim, egy sem fog elpusztulni közületek.

Mikor Julius Caesar, a római hódító haladt egy kis hajón, így szólt a viharban megrémült kormányoshoz: Ne félj, ez a hajó Julius Caesárt viszi s az ő szerencsáját. Mikor Pál apostól Kis-Ázsiából átevezett Európába, ő is bátran mondhatta ezt: Ne félj, mert ez a hajó Pál apostolt viszi és *milliók üdvösségét*.

Neapolis mellett partra szállva elkezdé térítői munkásságát. Nem volt templom, a hol predikál-

jon. A kék ég volt az ő templom boltozata, a zöld olajfák árnyéka védte az első hallgatókat. Isten igéjét ma is nem csak a templomban lehet hirdetni. Künn az utcán, a házak előtt, a zöld erdő lombjai közt is lehet terjeszteni az evangéliumot. Ha nem volnának templomaink, azért mégis prédikálnók Jézus tudományát. Mint hajdan, a mikor elvették erőszakkal a protestáns templomokat.

Mert senki be nem zárhatja azt az ajtót, a melyet az Ur nyitott meg, senki meg nem akadályozhatja az élet beszédének hirdetését.

Király Béla.

Világkrónika.

Japán-orosz háboru.

A liaojangi nagy csata után a harctéren minden csendes. Mindkét hadviselő fél azon igyekszik, hogy a fáradalmakat kipihenje, a veszteségeket pótolja és egy újabb összecsapásra az előkészületeket megtegye.

Port-Artur ostroma szakadatlanul foly, de még ez ideig eredménytelenül. Az a hír is jó, hogy a japánok kiéheztetéssel akarják megadásra kényszeríteni az oroszokat.

Uralkodók találkozása. Hire jár, hogy *Vilmos* német császár és *Miklós* orosz czár a napokban találkozni fognak. Ugy volt tervezve, hogy *Ferencz József* király is megjelenik a találkozáson, de ettől *Ferencz József* király aggkora miatt el tekintettek.

Uj trónörökös. Az olasz királyi háznál nagy az öröm, mert *II. Viktor Emmánuel* felesége, *Heléna* királyné egy egészséges fiu gyermeknek adott életet. Ez a harmadik gyermeke az olasz királynak. A két nagyobb leány.

Három év a jég között. Három évi tartózkodás után a jég birodalmában, érkezett vissza *Discovery* angol hajó a déli sarkra tett felfedező utjáról. A kiránduló társaságnak főczélja az volt, hogy megállapítsa a sarki tenger szárazföldjének kiterjedését, kikutassa a jégmezők képződésének törvényeit és a föld mágnességére vonatkozó megfigyeléseket tegyen. A társaság amely ötven tagu volt *Scott* angol fregatt-kapitány vezetése alatt, fényesen megfelelt feladatának. A *Viktor*iaföld partjait követve elhaladt az örök jég koriáta előtt és fölfedezett egy mindmáig ismeretlen földterületet. A hajóról több kisebb expedíció indult a jégen, szánkókan haladva a déli sark felé, és maga *Scott* kapitány eljutott egész a 82 fok 17 déli szélességig, tehát 384 kilométerrel jutott közelebb

a déli sarkhoz, mint eddig bárki. *Scott* kapitány hajója hatszáznegyven kilométerrel telet átt délebbre az eddig legmeszszebb eljutott expedíciónál, és felfedezett egy nagy kiterjedésű hegyes szárazföldet, amelyről tudományos körökben felteszik, hogy egész a déli sarkig ér. A felfedező ut költségei 1.125.000 koronára rugnak; ötven ember vett részt az expedícióban, akik egy kivételével jó egészségben értek *Portsmouth* kikötőjébe. Az expedíció egyetlen halottja egy hegyoldalról esett le, úgy vesztette életét. Amikor elhagyva a hajót, a bátor kutatók szánokan igyekeztek megközelíteni a sarkot, iszonyu fáradalmakat és szenvedéseket kellett kiállaniok. A kutyák megdögöltek és az embereknek magúknak kellett a

szánokat huzniok. A nehézségeket még növelte *Shackleton* hadnagynak, az expedíció második parancsnokának megbetegedése. Három évig volt távol a kis kutató-csapat hazájától. Időközben elküldték a *Discovery* felfedezésére a *Morning* és *Terra Nova* hajókat, amelyek a *Discovery*-vel találkoztak és most együtt érkeztek *Portsmouth*-ba. Az angol város lakossága nagy lelkesedéssel fogadta a felfedezőket. *Edvárd* király az expedíció emlékére érmekeket veretett, amelyeket kiosztott a *Discovery* tisztjei és legénysége között, *Scott* kapitányt, a parancsnokot pedig táviratban üdvözölte.

BERZEVICZY ALBERT.

Egyházi élet.

Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye folyó évi rendes közgyűlését október hó 5-én d. e. 9 órán kezdődőleg tartja meg Székelyudvarhelyen, az ev. ref. kollegium disztermében. A közgyűlés tárgysorozata a következő: 1. Ima. 2. Elnöki megnyitó. 3. Bekebelezések. 4. Fegyelmi bírák, szemvevőbizottsági tag és műszaki előadó választása. 5. Algodnok jelölés. 6. Felsőbb leiratok. 7. Esperesi, főjegyzői, számvevői és tanügyi jelentések. 8. Egyházmegyei közpénztári-, gyámintézeti és közalap-számadások ellátása. 9. Az 1905. évi költségvetés megállapítása. 10. Átiratok, kérelmek, indítványok tárgyalása. — Október 4 én délután 3 órakor a kollegium disztermében értekezlet leend a Nagy Péter-féle »konfirmációi káté« átdolgozása ügyében.

A Protestáns Irodalmi Társaság idei közgyűlését Ujvidéken tartotta meg szept. hó 14. és 15-én. A közgyűlés ez évben is igen látogatott volt. Különösen magyarországi református és ág. evangélikus testvéreink jelentek meg szép számban. Nagyjaink közül *Br. Bánffy Dezső*, *Hegedűs*

Sándor, *Darányi Ignác*, *Zsilinszky Mihály* főgondnok, *Antal Gábor*, *Baksay Sándor* püspökök vettek részt. A megnyitó beszédet *Antal Gábor* dunántúli ref. püspök tartotta. Arról beszélt, hogy a mai világban minden ember anyagiás czélokért küzd, csupán az Irodalmi Társaság az, a mely zászlójára a lelki dolgok megvalósítását tűzte ki. Hogy az isteni kegyelem mennyire megsegíti a lelki törekvést, mutatja az ujvidéki egyház is, mely kicsiny mustármagból növekedett terebélyes fává. Az üdvözlések után *Jauso Vilmos* dr. soproni ág. hitv. teológiai tanár érdekes felolvasást tartott: »A biblia és az ása tások czimmel.« Nagy tudással, meggyőző erővel mutatja ki, hogy az ásatások s az őstörténelem újabb eredményei a biblia tekintélyét nem érintik. Csak nyegle s igaz czéljától eltért tudomány lehet az, mely czélul tűzi ki maga elé a biblia tekintélyének aláadását. Nekünk, protestánsoknak ma is ragaszkodnunk kell a bibliához, mint hitünk egyedüli kufforrásához. — *Szöts Farkas* titkár az ügy menetről tett részletes jelentést; ebből azt is megtudtuk, hogy a tagok száma 1641. Apadás a tavalyihoz képest: 24. A második nap istentisztelettel kezdődött, melyen imát *Baksay Sándor* püspök, egyházi beszédet: *Pfandler Adolf* mondott. Erre az ujvidéki evang. egyház lelkésze *Belohorszky Gábor* üdvözölte a Társaságot, mire *Hegedüs Sándor* válaszolt. Lelki öröm tölt el bennünket, mondá magasan szárnyaló beszédében, azokfölött, a miket itt tapasztalunk. Eljöttünk erre a vidékre, a hol annyi nemzetség és felekezet él együtt és itt találtuk a felekezeti béke és szeretetteljes együttérzés eszméjét. Mikor majd innen távozni fogunk, szerte vihetjük egész Magyarországon példáját annak, hogy kell élni szertartás és dogmák különfélesége daczára békés testvéri egyetértésben. Örömmel tölt el annak tapasztalata, hogy itt találjuk az eszményt az életben megvalósítva. Nagy terheket ró ránk az állam versenye a humanizmusban és a kulturában. Szükséges, hogy ebben a versenyben ne maradjunk el. Ezért kell, hogy összetartsunk, mert az egyetértés adja meg a versenyhez való erőt. A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság az evangéliumi szellemet akarja bevinni az életbe. Tudományunkat és intézményeinket oly magaslatra kell emelni, hogy minden igényt kielégítsenek és hozzásimuljanak az élethez. Mert csak az az egyház biztosítja fennmaradását, amelyik így cselekszik. Mi magyar protestánsok vallásunk nyelvvel erősítjük a magyarságot. — Ezért ránk új kötelességek várnak s ezért kell, hogy az állam segítsen bennünket. Ezért nem elégedhetünk meg azokkal az eszközökkel, melyek másokat kielégítenek. Nálunk nem lehet pápai hatalmi szavakra hivatkozni, nekünk a meggyőzés, a szeretet és fölvilágosítás fegyvereivel kell küzdenünk. Ami fegyverünk a szeretet. Nevezetes tárgya volt a gyűlésnek *Szilassy Aladár* felolvasása is, mely »A gyermekek valláserkölcsi neveléséről« czim alatt fontos és nagyjelentőségű kérdéseket fejtegetett. *Szilassy* felolvasása után *Lévay Lajos* ismertette dr. *Bernáth Istvánnak*, az O. M. G. E. igazgatójának »A keresztyén egyház szociális feladatai« czimű értekezését, mely érde-

kes és tanulságos leírása volt azoknak az eszközöknek, melyek a keresztyén vallásokat a szociális kérdés megoldására képesítik. A diszgyűlést *Hegedüs Sándor* néhány szó kíséretében zárta be. Ime, ilyen szellemben foly le egy protestáns egyházi ünnepély. Minden mozzanata a Krisztus iránti élő hitben és a haza iránti lángoló szeretetében pontosul.

Kegyesség útja.

— Ki szereti igazán a bibliát? —

Erre a kérdésre tanít meg a következő igaz történet.

Karácsony szombatján reggeltől estig négy ember dolgozott egy igen hires papnál. Dolguk az volt, hogy egyrésze a szegény iskolás gyermekek, másfelől meg a helység gyámoltalanjai számára vásárolt karácsonyi ajándékoknak készítettek kis skatujákat — s meg rendezték egy külön szobában a felhalmozott kiosztandó holmikát. — Vacsernye utánra készen lettek munkájukkal. Ekkor a pap kiakarta őket fizetni. Behívta dolgozó szobájába, hol egy asztalon négy vadonatúj biblia mellett, négy korona fénylett.

»Ime itt a bérök!« szólott a pap, »Szabadon választhatnak — vagy veszik e pénzt, vagy pedig a könyvet; a dolgot egészen magukra bizom«.

Az emberek habozva néztek össze. A tanácstalanságnak csakhamar vége lett. A legidősebb előlépett és azt mondotta: »A bibliának nem sok hasznát látom, mert nem tudok olvasni«. — Ezzel a korona után nyult.

A másik habozás nélkül vette szintén a koronát. — »Holnapra új nyakkendő kell nekem« — ugymond.

A harmadik utalva arra, hogy nincs tüzfája — ugyancsak a koronát vágta zsebre.

A negyedik — legfiatalabb ember mielőtt választott volna — félénken nézett szét maga körül. Szerette volna — meg látszott rajta — a bibliát is, a pénzt is. — Végül megszólalt: »Nekem szükségem lenne a pénzre is, mert azzal megcsináltathatom az orvosságot, mit a doktor rendelt beteg édes anyámnak, de másfelől nagy vigasztalást találna ő maga is, ha holnap a bibliából felolvashatnám neki a Jézus születését«. Ezzel a bibliához nyult.

A pap könyves szemekkel nézett az ifjura s a meghatottságtól remegve szólott: »Lássák! Maguk nem választották a bibliát pedig — és ezzel az ott maradt három biblia tábláját rendre felnyitotta — mindenikhez két korona karácsonyi ajándék volt téve — Barátom — fordult ezután az ifjabb emberhez — fogadja el ez összeget, mit három társa mellőzött, jobbat úgy sem tehetni véle, mint hogy orvosságot vegyen rajta édes anyjának. A könyv pedig, a mit választott, vezérelje mint eddig is járt, az Istenhez vezető uton«.

Ifju emberünk! Hány választott volna így?

Életigazságok.

A közistentisztelet szent legyen előtted. Szivednek, lelkednek ez a legnemesebb tápláléka (84. Zsolt.)

Mi tartóztatta Jézust Jeruzsálemben? Nem a pompás épületek, czifra paloták, hanem a bölcs tanítók szava. Lásd, ez a különbség az ujságvágy és a tudvágy közt.

Szüléid iránt legmélyebb tisztelettel tartozol, még akkor is, midőn eszed s belátásod az övéket jóval felülmulná is.

Kerüld a kényelmet és kényeztetést, hogy el ne puhulj és az általános romlottságnak hatósan ellen munkálhass.

Az isteni kegyelemhez csak egy ösvény vezet, ezt az ösvényt csak úgy találod fel, ha komolyan megtérsz a vétek utairól.

Mások kedviért örömet add alá magad a fennálló rendnek, ha szintén magadra nézt nélkülözhetnéd is. Midőn téged a nemes lélek nemes tettekre ösztönöz, te is hallhatod kebledben az istenség szavát: te bened gyönyörködöm.

Midőn mások érdemeit irigység nélkül elismerjük, önmagunkat becsüljük.

Közgazdaság

— A marhasó beszerzése. —

A »Vasárnap« egyik közelebbi számában hirt adtunk arról, hogy a kormány leszállította a marhasó árát. Olvasóink közül többen kérdést intéztek hozzánk, hogy hol lehet a marhasót beszerezni? A választ e helyen adjuk meg és tudatjuk, hogy a marhasót csak is a marosújvári bányahivatalnál lehet beszerezni. Onnan kell tehát megrendelni.

A rendes só elárúsítók nincsenek kötelezve marhasót árulni. Legcélszerűbb tehát, ha a gazdaközönség (akár csak 3—4 gazda) össze áll és számot vet, hogy mennyi marhasóra van szükségük, s a szükségletet megrendelik a marosújvári sóbányából. Azt is lehet tenni, hogy egy embert megkérnek hogy árulja a marhasót. Ez esetben az illető bejelenti a pénzügy-igazgatósághoz, hogy ő marhasót akar árulni, és ott tudomásul veszik. Tájékoztatásul még elmondjuk a következőket. A sóbánya hivatal az őrlött marhasót 5, 25 és 50 kilogramm tartalmú zsákokban, a sajtolt alakú marhasót pedig 5, 10 és 25 kilogrammos darabokban, 6 korona árt mellett adja, métermázsánként, mely alapárhoz a zsák, illetőleg a sajtolás költsége is hozzá számítatik, és a zsákot úgy a marhasó árus a főbánya hivatalától, mint az egyes vevők az árustól kötelesek megvásárolni. Így tehát bárki, saját maga is megrendelheti a szükségletét. (Székelyudvarhelyen a sónagy árudában lehet marhasót kapni.)

Mai képünkhöz.

Magyarország vallás és közoktatási miniszterét, dr. *Berzeviczy* Albertet mutatjuk be olvasóinknak azon alkalmából, hogy e hó 26-án Kolozsvárra érkezik a tanítók házának felavatására. *Berzeviczy* a múlt ősön lépett be a Tisza-miniszteriumba. Az előtt már huzamos ideig volt közoktatási államtitkár. *Berzeviczy* európai műveltségű ember, a ki a közoktatási ügy minden apró- és nagykérdéseivel tisztában van. Alighogy elfoglalta a miniszteri széket első gondja volt, hogy a magyar nyelvtanításának alapját megvesse a népiskolákban. Ezirányu törvényjavaslatát az ősön terjeszti a ház elé. Egyházi szempontból nem elfogult és ő is helyesli az 1848. XX. tr. végrehajtását. *Berzeviczy* 1853-ban született, s még elég fiatal ahhoz, hogy nevét megörökítse a magyarnemzet történetében.

Vegyes hírek.

Az istentisztelet és az italmérés. Az italméréseknek vasárnap és ünnepnapokon, vagy legalább az istentiszteletek ideje alatt való lezárása iránt egész sereg kérvény érkezett idők során a belügyi kormányhoz. Ezekre vonatkozólag most Tisza István gróf mint belügyminiszter a törvényhatóságok első tisztviselőihez e tárgyban intézett körrendeletében kimondja, hogy az összes italmérő üzleteknek vasárnap és ünnepnapokon való köteles bezáratását célszerűnek nem tartja s azt el se rendeli. Más dolog azonban a templomok közelében levő italméréseknek az istentiszteletek, körmenetek idején való zárvatartása. Az idevágó rendőri intézkedések nem mindenütt felelnek meg a kívánalmaknak. A belügyminiszter pedig a közérkölciség szempontjából kiváló súlyt helyez az erről szóló rendőri tilalmak szigorú betartására s felhívja az illetékes tényezőket, hogy erre a legébbrebb figyelemmel és elenőrzéssel ügyeljenek. Az államnak, mint látszik, még most is elébb való a pénz, mint az ország népeinek józan élete, tiszta erkölce. Beh, másképpen gondolkoznak Angolországban.

Korai hó. Még el sem mult jó formán a nyári nagy meleg, s már is itt a tél. Az elmúlt héten országszerte nagy esőzések voltak. A tartós eső a levegőt annyira lehütötte, hogy sok helyen vastag hó esett. Udvarhelymegyében pl. a hegyek egészen fehérek voltak. A gazdaközönség méltán aggódik a korai hűvös idő miatt, mert így az igérkező őszi termés gyarapodás is fenyegetve van. Mégis csak nehéz esztendő lesz ez a mostani!

A kolozsvári vasuti munkások kuruczgárdája. Szép és hazafias mozgalmat indítottak a kolozsvári államvasuti műhely munkásai. Elhatározták ugyanis, hogy II. Rákóczi Ferencz hazaszállítása alkalmával a hazafias szellem ápolására kuruczgárdát alakítanak. Az alakuló gyűlést ebben a dologban már meg is tartották és elhatározták, hogy minden hazafias ünnepen magyar ruhában jellenek meg.

Orvosi műszer egy nő testében. Ország-szerte nagy feltűnést keltett Lédeczi Pálné szomorú halála. Nevezet nőt 1901. nov. 15.-én Budapesten megoperálta Dr. Dollinger Gyula orvostanár. Az asszony akkor meggyógyult, és a súlyos műtét után még három gyermeknek adott életet. Az utolsó szülésnél azonban újabb műtét eszközölése vált szükségessé. Bekerült a szegedi kórházba, ahol őt Dr. Eisenstein igazgató főorvos csakugyan megoperálván, nagy megdöbbenéssel állapította meg a három esztendővel ezelőtt történt műtét súlyos gondatlanságát, mert Lédecziné hasüregében egy ér-csipőt talált, mint a Dollinger-féle szomorú emlékét. Dollinger tanár ellen úgy a szegedi főorvos, mint az elhunyt nő férje bünvádi följelentést tett. Most már azt kell eldönteni, hogy a halált a testben felejtett orvosi műszer okozta-e, vagy az újabb operáció, vagy éppen valami más baj?

Gyilkosság önértéből. Önértetes ember lehet Bugárdos Pál nevű csongrádi ember. Éhezett, munkanélkül járt hétszámra és még sem akarta megengedni feleségének, hogy szolgálatba álljon kenyér keresés céljából. De hát az asszony — tilalom ellenére is — kiváltotta a cselédkönyvét. Bugárdos Pál annyira felbőszült ezen a cselekedeten, hogy a főszolgabírói hivatalból kilépő feleségét agyonlőtte és aztán önként jelentkezett, Nos, vajjon a hüvösön ülni-e jobb, vagy dolgozni? Mit felel erre Bugárdos Pál?

Magyar képviselők Amerikában Az Amerikába érkezett magyar vendégek tiszteletére rendezett ünnepség szeptember 5-én folyt le a gyönyörűen fellobogózott Grand Cenaral Palacze-ban és fényesen sikerült. Apponyi Albert grófért küldöttség ment és midőn Dessewffy Tamás magyarosztrák főkonzullal a tribünön megjelent, viharos éljenzés fogadta, miközben a három egyesített zenekar a Rákóczi-indulót és utána az amerikai néphimnuszot játszotta. Az ödvözlő beszédek után Apponyi Albert gróf emelkedett fel szóllásra és angol nyelven kezdve beszédét, majd magyarul folytatva, megköszönte a fényes fogadtatást és örömét fejezi ki, hogy megismerhette azt a földet, ahol 50 év előtt oly lelkesen fogadták Kossuth Lajost. A magyar csoport tagjait Newyorkban mindenütt kitüntetéssel fogadták, a csoport elnökét, Apponyi grófot Rooseveltnél villásreggelire hívta meg. A magyar képviselők e hó 7-én értek St. Louisba. Az interparlamentáris konferencia tanácskozásainak befejezése után az Egyesült-Államok több nevezetes pontját fogják felkeresni.

Aranykeresés a Marosban. Hazánkban régente nagyon sokfelé kerestek aranyat a folyókban és patakokban. Manapság azonban az újabb bányászat kiszorította a régi módi aranymosást s bányából hozzák felszínre az aranyat. Ausztráliában és Amerikában ugyan még nagyon divik az aranypornak vízből való kiszedése s nagyszerű gépek állanak e téren rendelkezésre. Most egy aradmegyei nagybirtokos névszerint Peikert Henrik kísérletez a Marosban és Amerikából hozott kotrógépekkel végezteti a munkát. Az eredmény állítólag várakozáson felül való. Már eddig is olyan mennyiségű aranyat sikerült az iszapból kimosni,

hogy a további fáradozás föltétlenül kifizetődik sőt nagy anyagi eredményeket lehet remélni.

II. Rákóczi Ferencz borai. A nagy Rákóczi egykori gazdaságáról megemlékezik a statisztika. A számadatok közül különösen azok érdekesek, amelyek a fejedelem borairól szólnak. Igaz, hogy bizonyos tekintetben hiábavaló volt a fáradság nyilvántartani a hordók pontos számát és a borok minőségét. A nemes folyadékok ugyanis régen elpusztultak, és nem is magyar emberek itták meg. Német gyomor emésztette meg a finom italokat. A számadatok abból a jegyzékből valók, melyet a császári komiszáriusok készítettek az elközbött borokból s így eléggé megbízhatók. Eszerint a munkácsi pinczében 534 gönczi hordó bor volt, melynek literjét két forintra becsülték s így összesen 2586 forintra számították. Találtak ezenkívül 229 hordó óbort, melynek összes értéke 2588 forintot tett ki, 156 hordó erdélyi óbort 468 forint értékben, 97 hordó aszubort 3509 forint értékben. A pataki kastélyban felvett inventárium szerint volt 4789 akó újbor, 32088 akó óbor, 2405 akó erdélyi, 2104 akó aszu és 158 akó szesz. A sárosi kastélyban 1601 akó aszitalit, 89 akó óbort, 188 akó aszut, 490 akó vörösbort és 47 akó régi aszut találtak. A vichnyei pinczéből 401 akó újbor, 250 akó óbor és 367 akó vörösbort vittek el a császáriak.

Kinzásért elítélt altisztek. A bécsi hadbíró-ság két altisztet büntetéssel sújtott a legénység kinzásáért. Az egyiket kire 229 kinzási eset bizonyult 1 és fél évi börtönre, a másikat aki csak 119 kinzást követett el 1 évi börtönre. Azonkívül mindkettőt lefokozták.

Szerkesztő postája.

V A. Beküldött dolgozatát melynek címe: »*soti osero*« megkaptam. A feldolgozott történet annyira egy a »Vasárnap« 32. számában megjelent: »Rettenetes dolog az élő Istennek kezébe esni« című közleményünkkel, hogy alig van valami eltérés. Ha kiadnók, bárki rámondaná, hogy puskázás. Olvassa csak el ezt is. Így tehát önnek is, de meg a Vasárnapnak is érdekében áll, hogy ne közöljük.

B B. Kibéd. Csupán kettő koronát fizetett be a Vasárnap árába, s így a második félévi díjjal még hátrálékban van.

Juvenis. Az orvosi pályára menő ifjak a katonai stipendiumot vallás külömbiség nélkül megkaphatják. Megesnék benne, ha az embereket ott is vallás szerint osztályoznák. Ennyire még nem jutottunk — Huszt várára nézve következőket adhatjuk. Alapítása a IV. Béla alatti tatár járás idejére esik Zsigmond alatt a Dráglyaké, a XVI. sz. elején a Kanizsayaké volt. Ott folyt le Josika »Zöld vadász« című regényének egyik érdekes része. Nevezetesen szerepe volt a II. Rákóczy F. féle nemzeti mozgalomban. 1706. márcz 18-án az erdélyi bujdosok itt köntek szövetséget a magyarokkal, hogy Ausztriával nem lépnek külön szövetségre, hanem Rákóczyt elismerik Erdély fejedelmének. Ott volt 1711. apr. 27-én az utolsó Rákóczy féle gyűlés is de már addig megkötötték a bécsi béke és Huszt várára is átment osztrák kézzel. Azóta nem volt fegyveres erő a várban. A népmondáról nem szól a krónika. (Lásd Századok 1889. VIII. f. Horvath: Magyarország tört. VII—VIII. Szilágyi: Erd. Tört.)